

Lahti

Kärkiohjelmat 2025-2029 ***Toimintasuunnitelmat***

Kaupunginhallitus 8.12.2025

2.12.2025

Kärkiohjelmien tausta

- Lahden kaupunginvaltuustossa edustettuina olevat poliittiset ryhmät solmivat valtuustokaudelle 2025-2029 valtuustosopimuksen. Valtuustosopimus on nimeltään Hyvinvoinnin ja kasvun Lahti 2030. Sopimus sisältää kolme poliittista päätavoitetta: kestävän kasvun ympäristökaupunki, uuden ajan yliopistokaupunki sekä hyvinvoivien lasten ja nuorten kaupunki.
- Lahden kaupungin strategia hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 27.10.2025. Kaupungin visio vuoteen 2035 on: ”Lahti – Tehty kestäväksi. Uuden ajan yliopisto- ja ympäristökaupungissa yritykset menestyvät ja elämä on merkityksellistä.”
- Kaupungin strategiaa ja valtuustosopimusta toteuttamaan on valmisteltu kolme kärkiohjelmää, joiden tavoitteena on vauhdittaa kaupungin elinvoimaisuuden ja kaupunkilaisten hyvinvoinnin kasvua.
- Kärkiohjelmien toimintasuunnitelmiin on koottu tavoitteet, sisältö ja vuoden 2026 toimenpiteet, joilla kärkiohjelmaa lähdetään toteuttamaan. Vuosien 2027-2029 toimenpiteitä tarkennetaan talousarvioiden laadinnan yhteydessä. Talousarviokirjaan tuodaan vuosittain 3-4 toiminnallista tavoitetta/kärkiohjelma valtuustotasolla hyväksyttäväksi.
- Kärkiohjelmien etenemisestä raportoidaan talousarvion seurantaraportoinnin yhteydessä kaksi kertaa vuodessa.

Lahti

Kestävän kasvun ympäristökaupunki

Toimintasuunnitelma 2025-2029

2.12.2025

Kestävän kasvun ympäristökaupunki

Lahti 2035 – Tehty kestäväksi

Uuden ajan yliopisto- ja ympäristökaupungissa yritykset menestyvät ja elämä on merkityksellistä.

Arvot

Avoimesti | Vastuullisesti | Yhdessä

Elinvoimaista kasvua

Suomen johtavan ympäristökaupungin huippuosaaminen ja korkeakoulujen kasvu tekevät Lahdesta kansainvälisen edelläkävijän.

Tunnettu yliopistomme ja ammattikorkeakoulumme tuottavat merkityksellistä tiedettä ja ratkaisuja. Vahvistamme sivistystä ja osaamista kaikilla koulutusasteilla. Saamme opiskelijat rakentamaan elämänsä Lahteen.

Olemme vetovoimainen investointikohde sekä ihanteellinen kasvualusta kaikenkokoisten yritysten menestystarinoille.

Ratkaisemme työllisyyden haasteet kehittämällä uusia tapoja toimia.

Tuemme lapsiperheitä ja annamme eväät elämänmittaiselle oppimis- ja kasvupolulle aina lapsuudesta vanhuuteen.

Merkityksellistä elämää

Vahvistamme monimuotoista, puhdasta luontoa, joka on hyvinvoinnin perusta.

Edistämme liikunnallista ja aktiivista elämäntapaa. Mahdollistamme monipuoliset harrastusmahdollisuudet kaikenikäisille.

Emme jätä ketään yksin – jokainen lahtelainen on arvokas.

Puramme segregatiota. Lisäämme kokonaisturvallisuutta ja yhteisöllisyyttä kaikissa elämänvaiheissa yhdessä kumppaneiden kanssa.

Olemme houkutteleva urheilu- ja kulttuurikaupunki, jossa tapahtumat kukoistavat ja matkailijamäärät kasvavat.

Rohkeaa uudistumista

Perustamme tulevaisuuden tasapainoisen talouden ja kestävän kasvun varaan.

Rakennamme inspiroivaa, kestävää ja saavutettavaa kaupunkia. Keskusta sekä asuinalueet ovat eläviä ja viihtyisiä.

Johdamme tiedolla ja parannamme palveluidemme vaikuttavuutta. Hyödynnämme palvelujen ja prosessien kehittämisessä uutta teknologiaa ja tekoälyä eettisesti ja vastuullisesti.

Olemme osallisuuden ja vuorovaikutuksen suunnannäyttäjä. Annamme lahtelaisille valtaa ja vastuuta kehittää omaa asuinympäristöään.

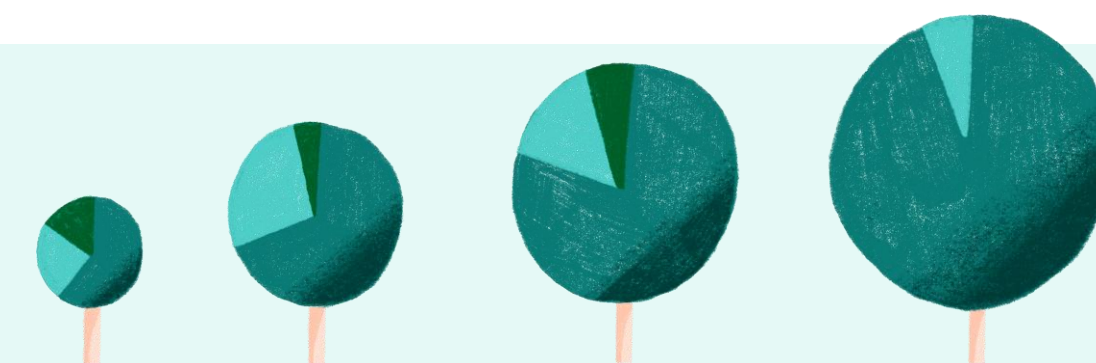
Lahti on houkutteleva työnantaja, jossa henkilöstöön luotetaan. Meillä jokainen saa kokeilla ja kehittää.

Strategian avainluvut

- Lahti on väestönkasvussa kuuden suurimman kaupungin joukossa
- Työttömyys laskee nopeammin suhteessa muihin suuriin kaupunkeihin
- Yksityisiä investointeja 200 milj. €/ vuosi
- Matkailijoiden yöpymiset kasvavat

- Yritysystävällisyys paranee
- Lahtelaiset liikkuvat terveytensä kannalta riittävästi
- Lahtelaiset kokevat elämänsä merkitykselliseksi
- Nuorten päihteidenkäyttö vähenee
- Jokaisella koululaisella on ystävä
- Yksinäisyys vähenee

- Lahtelaisten koulutusaste nousee
- Oppimistulokset paranevat
- Lahden talous on tasapainossa
- Kaupungin henkilöstö voi hyvin

- 20 000 opiskelijaa vuonna 2035
- Luontoposiitivinen 2030
- Hiilineutraali ensimmäisenä suurista kaupungeista

Lahti

Hyvinvoinnin ja kasvun Lahti 2030

Valtuustosopimus 2025–2029

1. Kestävän kasvun ympäristökaupunki

Lahti on yksi maailman johtavista kestävän kasvun ympäristökaupungeista. Tuemme luonnon monimuotoisuutta ja viherrytämme rakennettuja alueita. Hyödynnämme kaupungin kasvussa kunnianhimoista kehitystyötä ja ympäristöalan huippuosaamista. Lahti tarjoaa yrityksille erinomaisen toimintaympäristön ja houkuttelevat sijoittumisedellytykset.

<https://www.lahti.fi/tiedostot/valtuustosopimus-2025-2029-hyvinvoinnin-ja-kasvun-lahti-2030/>

Kärkiohjelman ydintavoitteet ja keinot

1. HIILINEUTRAALIUS

- Energian päästöt
- Kestävä liikkuminen
- Maankäyttö
- Kumppanuudet

➡ Ensimmäisenä hiilineutraali

2. LUONTOPOSITIIVISUUS

- Maankäyttö, luonnonympäristö ja hankinnat
- Terveys ja hyvinvointi
- Luontoa vahvistava ja luonnosta vahvistuva liiketoiminta

➡ Luonto-positiivinen 2030

3. UUDISTAVA TEOLLISUUS

- Kestävän kasvun yhteistyömalli
- Kiihtyvän kasvun saumaton investoin -toimintamalli
- Kysyntälähtöiset yritys- ja työllisyyspalvelut

➡ Kestävän yritystoiminnan ja investointien edelläkävijä

Kuvaus sisällöistä: Lahti on hiilineutraali ensimmäisenä Suomen suurista kaupungeista

Tavoite: Lahti saavuttaa 80 % päästövähennystavoitteen ja hiilineutraaliuden ensimmäisenä kaupunkina Suomessa. Tavoitteen vaatimat päästötoimenpiteet tunnistetaan ja hyväksytään. Yli puolet lahtelaisten matkoista tehdään kestävästi 2030 mennessä. Hiilinielut vahvistuvat ja kattavat merkittävän osan jäljelle jäävistä päästöistä.

Energian päästöt

Vähennämme ja hyödynnämme energian tuotannon päästöjä ja mahdollistamme energia-investointien toteutumista.

Kestävä liikkuminen

Laajennamme kaupunkipyöräjärjestelmää ja toteutamme pyöräilyn pääverkon laadukkaana tärkeimmillä reiteillä. Parannamme kävely-ympäristöjen laatua ja joukkoliikenteen palvelutasoa. Parannamme sähkölatauksen edellytyksiä. Alennamme nopeusrajoituksia päästöjen vähentämiseksi ja liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Lisäämme kestävien kulkutapojen houkuttelevuutta.

Maankäyttö

Vahvistamme Lahden alueen hiilinieluja. Edistämme maaperän hiilivaraston kasvattamista. Kompensoimme jäljelle jäävät päästöt muun muassa edistämällä luontopositiivisuutta Lahden seudulla.

Kumppanuudet

Vähennämme päästöjä ja vahvistamme hiilinieluja yhdessä yritysten ja muiden kumppaneiden kanssa. Rakennamme ilmasto-kumppanuudesta leimallisen piirteen lahtelaiseen yrityskenttään.

Kuvaus sisällöistä: Lahti on elinvoimaisesti luontopositivinen 2030

Tavoite: Elinympäristöjen monimuotoisuus on kasvanut ja kaupunkivihreä lisääntynyt. Kaupungin ja yksityisten maanomistajien yhteenlaskettu luonnonsuojelualueiden koko vastaa viittä prosenttia Lahden pinta-alasta. Asukkaiden hyvinvointi luonnosta on vahvistunut ja kaupungin sopeutuminen ilmastonmuutokseen on parantunut. Luontomatkailun ja luontoliiketoiminnan määrä on kasvanut. Lahti tunnetaan kansainvälisesti luontotyöstä. Ympäristötyö on elinvoiman kulmakivi.

Maankäyttö, luonnonympäristö ja hankinnat

Maankäytönsuunnittelussa toteutamme lieventämishierarkiaa. Toteutamme luonnonsuojeluohjelmaa ja edistämme yksityistä suojelua. Lisäämme ja suojellemme monimuotoisia elinympäristöjä ja keskustan vehreyttä. Vahvistamme Lahden sopeutumista ilmastonmuutokseen. Kehitämme hankintaprosesseja negatiivisten luontovaikutusten vähentämiseksi.

Terveys ja hyvinvointi

Vahvistamme elinympäristöjen terveellisyyttä ja viihtyisyyttä. Edistämme ihmisten ja muun luonnon yhteistä terveyttä. Parannamme lähiluonnon saavutettavuutta ja kulutuskestävyyttä. Lisäämme luonnon monimuotoisuutta, vehreyttä ja terveyshyötyjä julkisilla alueilla, kuten koulupihoilla, -reiteillä ja päiväkotien pihoilla. Tarjoamme julkisessa ruokailussa kestäväää ja maistuvaa ruokaa. Vahvistamme yhteistä terveyttä tukevaa kasvatusta, koulutusta ja viestintää.

Luontoa vahvistava ja luonnosta vahvistuva liiketoiminta

Autamme yrityksiä ottamaan ekologisia kompensatioita käyttöön ja muutoin hyödyntämään luonnonarvomarkkinaa. Laadimme luontomatkailun kehittämissuunnitelman. Suunnittelemme toimintamallin luontoposiitiivisille rakentamis- ja investointihankkeille. Pilottoimme luontoposiitiivisen korttelin suunnittelun ja toteutuksen.

Kuvaus sisällöistä: Uudistava teollisuus (1/2)

Tavoite: Lahti on kasvattanut merkittävästi investointien ja liiketoiminnan määrää. Kaupungin, elinkeinoelämän ja korkeakoulujen strateginen yhteistyö toimii kasvumoottorina. Ylitämme odotukset saumattomalla invest-in -palvelulla. Osaaminen Lahdessa vastaa yritysten osaamistarpeisiin. Työllisyys ja ostovoima ovat parantuneet.

Kestävän kasvun yhteistyömalli

Lahden seudun kestävä kasvu on kiihtyvää, kansainvälisesti kilpailukykyistä ja vahvistaa asukkaiden hyvinvointia. Kasvu perustuu kärkiosaamisiimme, joita tukevat saumaton kaupungin, elinkeinoelämän ja korkeakoulujen yhteistyö yhdessä muiden kumppaneiden kanssa. Toteutamme pilotteja, vauhditamme tutkimuksen kaupallistamista, uusien start-upien syntyä ja kasvua. Turvaamme kokonaisvaltaiset palvelut yrityksille sekä ylitämme odotukset sijoittuvien yritysten kumppanina ja kasvualustana. Tuemme talouden vahvistumista viennillä ensisijaisesti yhteistyössä kansallisten kumppanien kanssa. Hyödynnämme kasvussa EU- ja kansallista rahoitusta kokoamalla kansainvälisiä kumppaneita hankkeisiin. Vauhditamme kansainvälistymistä jo maailmalla toimivien yritysten tuella.

Kiihtyvän kasvun saumaton invest in -toimintamalli

Kasvatamme tonttivarantoa vastaamaan kuuden vuoden kysyntää. Houkuttelemme erityisesti vihreän siirtymän investointeja ja rakennamme kasvuklustereita. Varmistamme työpaikkaomavaraisuuden kasvun 120 prosenttiin hyödyntämällä kärkiosaamisalueiden kansallisia ja kansainvälisiä verkostoja. Vahvistamme Lahden tunnettua ja roolia Invest in Finlandin tarjoamissa sijoittumisissa. Lahti on houkutteleva kasvualusta kansainvälisille start-upeille, yrityksille ja tutkijoille.

Kuvaus sisällöistä: Uudistava teollisuus (2/2)

Kysyntälähtöiset yritys- ja työllisyyspalvelut

Rakennamme yhden luukun saumattoman työnantajapalvelun yritys- ja työllisyyspalvelujen sekä koulutustoimijoiden yhteistyöllä tukemaan kasvua ja työllisyyttä. Etsimme piilotyöpaikat ja tarjoamme niihin osaavat tekijät. Yrityspalvelut välittävät vuodessa vähintään 50 osaajatarvepyyntöä työllisyyspalveluihin ja työllisyyspalvelujen palvelulupaus osaajien tarjontaan on kolme päivää.

Kumppanit ja sidosryhmät

- Kaupungin sisäinen yhteistyö
- Lahden seudun kunnat
- Konserniyhtiöt (mm. Lahti Energia, LADEC, Spatium)
- Lahtelaiset yritykset (mm. teknologiateollisuus, sähköinen liikenne, elintarvikeala)
- Järjestöt
- LUT, LAB ja Helsingin yliopisto
- Paikalliset maanomistajat
- Asukkaat
- Hyvinvointialue

Keskeisiä toimenpiteitä vuosille 2026-2029

2026

2027

2028

2029

Kaukolämmön
päästövähennyste-
n toteutus alkaa

Vaihtopysäkki-
kokeilu

Teollisuuden
päästövähennys-
toimet aloitetaan

Kaupunkipyörä-
järjestelmän
laajennus

Ilmastokumppa-
nuusverkoston
kasvattaminen

Päästövähennys-
puskurin
toimenpiteet
toteutettu

1. Lahti on hiilineutraali ensimmäisenä Suomen suurista kaupungeista

Luodaan
edellytykset
luontoposiitivisuus
tiekartan
toimeenpanolle.

Luonnonsuojelu-
ohjelman
toteutus alkaa

Luontoposiitivisuus-
pilotit alkavat

Vahvistetaan
luontoliiketoimintaa

Kompensaatio-
pankin
rakentaminen

Toimintamalli
luontoposiitivisille
rakentamis- ja
investointihankkeille

Lieventämishierarkian
toteuttaminen maankäytön
suunnittelussa

2. Elinvoimaisesti luontoposiitivinen Lahti 2030

Teollisuuspuisto-
konseptointi
seutuyhteistyönä

Yhden luukun
saumaton
työnantaja-
palvelu

Sujuvan invest in
-palvelumallin
toteuttaminen

Tutkimuksen kau-
pallistamisen
vahvistaminen

EU- ja kansallisen
rahoituksen
hyödyntämisen
vahvistaminen

3. Uudistava teollisuus – Kestävän yritystoiminnan ja investointien edelläkävijä

Toimintasuunnitelma vuodelle 2026:

Lahti on hiilineutraali ensimmäisenä Suomen suurista kaupungeista

Toimenpide 2026	Lähtö/tavoitetaso	Mittarit	Riskit
Investointipäätökset kaukolämmön päästövähennyksiin: A) P2X -investointipäätös ja rakentamisen aloitus TAI B) Vaihtoehtoinen reitti tarvittaviin kaukolämmön päästövähennyksiin	-/Päätökset toimenpiteistä 2026 aikana	Päätökset toimenpiteistä tehty (kyllä/ei)	Investointipäätös viivästyy tai investoinnit peruuntuvat. Vaihtoehtoisten toimenpiteiden rahoittaminen.
Päästövähennyspuskurin toimenpiteet tunnistettu ja hyväksytty (kestävän liikenteen toimenpiteet, teollisuuden päästöjen vähentäminen, päästöttömät työmaat, logistiikan päästöjen ohjaustoimet). Puskurin toimista päätetään ilmasto-ohjelman päivityksen yhteydessä	-/puskuri riittää varmistamaan hiilineutraaliustavoitteen. Puskurin koko tarkentuu tilannekuvan mukaan.	Puskurin toimenpiteiden vaikuttavuus (kt CO2e)	Puskurin toimenpiteiden vaikuttavuus päästöihin tavoiteajassa.
Tunnistetaan uusia innovatiivisia rahoitusmalleja ilmasto- ja luontotyön rahoittamiseen (esim ilmastorahasto, sponsorisopimukset)	tarkentuu	Kaupungin ulkopuolinen rahoitus ilmastotoimille (euroa)	Ulkopuolinen rahoituksen ja sen vaikuttavuus jää vähäiseksi.
Ilmastokumppanuus laajentuu ja mahdollistaa vaikuttavia lisäisiä päästövähennyksiä.	35 kpl/50 kpl 2026 aikana	Ilmastokumppaneiden määrä (kpl)	Kumppanuuksien vaikuttavuus ilmasto- ja luontotavoitteisiin jää heikoksi
Keskustan pysäkkikokeilu	-/Kokeilu aloitettu vuoden 2026 aikana	Toteutunut (kyllä/ei)	Kokeilua ei hyväksytä päätöksenteossa.
Pääpyörätieverkoston priorisointiohjelman hyväksyminen	-/ohjelma hyväksytty	Päätös (kyllä/ei)	Ohjelmaa ei hyväksytä.
Kaupunkipyöräjärjestelmän kilpailuttaminen vuodesta 2028 eteenpäin. Kilpailutuksessa nostetaan pyörien ja asemien määrää.	-/Hankintapäätös tehty 500 pyörää/ >500 pyörää	Hankintapäätös tehty (kyllä/ei)	Kilpailutus viivästyy. Rahoituksen varmistuminen.

Toimintasuunnitelma vuodelle 2026:

Elinvoimaisesti luontopositivinen Lahti 2030

Toimenpide 2026	Lähtö/tavoitetaso	Mittarit	Riskit
Luontomatkailun kehittämissuunnitelman laatiminen.	Ei suunnitelmaa./ Suunnitelma laadittu	Toteutettu (kyllä/ei)	Työn resurssointi.
Autetaan yrityksiä ottamaan ekologisia kompensatioita käyttöön ja hyödyntämään luonnonarvomarkkinaa sisältäen rahoituskumppanuudet yksityisen ja julkisen sektorin välillä.	0/5	Yrityksiä, joissa pilotoitu (kpl)	Työn resurssointi.
Laaditaan työkalupakki merkittävimmistä luontoposiitivisuustoimenpiteistä asukkaiden, toimijoiden ja kaupungin eri yksiköiden käyttöön. Yhdistetään työkalupakkiin tieto terveyshyödyistä.	Ei ole työkalupakkia./ Työkalupakki valmis ja käytössä.	Toteutettu (kyllä/ei)	Työkalupakin käyttöön ei sitouduta.
Toteutetaan ekologisten yhteyksien laatutarkastelu ja suunnitellaan jatkotoimet.	Laatuanalyysiä ei ole. / Laatuanalyysi laadittu.	Toteutettu (kyllä/ei)	Jatkotoimiin sitoutuminen.
Pilotoidaan kaavoituksen luontojalanjäljen laskentaa ja valmistellaan lieventämishierarkian käyttöönottoa.	Lähtötaso: Luontojalanjälkeä ei lasketa. Tavoite: Saadaan käyttöön uusi työkalu (Planect-moduli), jonka avulla voidaan laskea kaavojen luontojalan- ja kädenjälki. Pilotoidaan yleiskaavassa ja asemakaavoituksen työohjelmassa. Lieventämishierarkian periaatteet on laadittu.	Planect-luontomoduli otettu käyttöön ja laskenta tehty, K/E Lieventämishierarkian periaatteet laadittu, K/E	Luontojalanjäljen laskentatyökalua ei saada käyttöön. Lieventämishierarkian periaatteiden laatiminen vaatii tietoa ja on riski, että sitä ei löydy tai ei pystytä soveltamaan.
Luodaan edellytykset luontoposiitivisuustiekartan toimeenpanolle ja aloitetaan toimeenpano. Tuodaan luontoposiitivisuus kaupungin toiminnan ytimeen vahvistamalla osaamista ja ymmärrystä luontoteemoista.	Lähtötaso: Kaupunginhallitus ei ole vielä hyväksynyt luontoposiitivisuustiekarttaa eikä toimeenpanoa ole käynnistetty. Tavoite: Koko kaupunkiorganisaatiossa tunnetaan luontoposiitivisuustavoite ja –tiekartta. Vähintään 150 henkilöä on osallistunut tilaisuuksiin ja koulutuksiin.	Luontoposiitivisuustilaisuuksiin, -työpajoihin ja -koulutuksiin osallistuneiden määrä.	Luontoposiitivisuustiekartan toteutukseen ei sitouduta eikä Lahti pysty hyödyntämään luontoposiitivisuuden edelläkävijyyden hyötyjä.
Edistämme luonnossa liikkumista ja kestäviä elämäntapoja toteuttamalla ympäristökasvatusohjelmaa perusopetuksessa.	Lähtötaso: Ohjelman toteutus käynnistynyt syksyllä 2025. Tavoite: Ohjelman palaute koottu ja analysoitu 2026 sekä tarvittavaa kehittämistä tehty.	Toteutettu (kyllä/ei)	Ohjelman sidosryhmät eivät halua jatkaa ohjelmien toteutusta seuraavana lukuvuonna. Ohjelman toteutus lakkautetaan taloudellisista tai muista syistä.
Asetetaan kestävyyskriteereitä kaupunkikonsernin hankinnoille.			Kestävyyskriteereitä ei aseteta, mikäli ne nostavat kustannuksia liikaa.

Toimintasuunnitelma vuodelle 2026:

Uudistava teollisuus

Toimenpide 2026	Lähtö/tavoitetaso	Mittarit	Riskit
Toteutetaan teollisuuspuistokonseptointi seutukuntayhteistyössä.	Lähtötaso: Lahden seudulla ei ole teollisuuspuistoa. Tavoite: Teollisuuspuistokonseptointi on tehty sisältäen maatieteellisen sijainnin ja toimialaprofiilin.	Toteutettu (kyllä/ei)	Ei välttämättä päästä kuntien kesken yhteisymmärrykseen toteutuksesta. Maakuntakaava ei välttämättä mahdollista tarkoituksenmukaista toteutusta.
Kasvatetaan yritystonttivarantoa. Varmistetaan tonttitarjonta vihreän siirtymän tarpeisiin.	Lähtötaso: Nykyinen yritystonttivaranto Tavoitetaso: Lahden kaupungin uutta yritystonttivarantoa noin 25 ha.	Yritystonttivaranto. Katusuunnitelmat valmiit kyllä/ei Rakentaminen kilpailutettu kyllä/ei Roolit ja vastuut määritetty kyllä/ei	Kaava ja hankintavaiheen valitukset. Katusuunnitelma vaiheen valitukset, investointimäärärahojen riittävyys. Osoptimointi prosesseissa. Rahoituksen kohdentuminen epätasaisesti. Toteutuksen monimutkaisuus.
Rakennetaan yhden luukun saumaton palvelu yritys- ja työllisyyspalvelujen sekä koulutustoimijoiden yhteistyöllä.	Lähtötaso: palvelut toimivat erikseen. Tavoitetaso: Yhteistyön tiivistäminen (pidemmällä aikavälillä yhteinen palvelu).	Palvelumallin ja konkreettisten yhteistyörakenteiden kuvaus (toteutettu kyllä/ei).	Palvelua ei saada rakennettua, mikäli kaikki toimijat eivät sitoudu yhteisiin prosesseihin ja liityntäpintojen rakentamiseen.
Sujuvan invest in –palvelumallin toteuttaminen	Tavoite: Sijoittumisen verkostoprosessi on selkeytynyt ja myyntipanostuksia on vahvistettu.	Toteutettu (kyllä/ei)	Jos keskeisten toimijoiden rooleja ja vastuita invest in -prosessissa ei saada määriteltyä riittävällä tarkkuudella eikä organisaatorajat ylittävää tiedonkulkua varmistettua, palvelumallin toteuttaminen ei onnistu.
Määritetään toimenpiteet datalle kasvun vauhdittajana.	Lähtötaso: Ei yhteistä näkymää kaupungin tuottamaan dataan, joka voisi tuottaa lisäarvoa elinkeinoelämälle. Tavoitetaso: On tunnistettu elinkeinoelämän kannalta keskeiset datavarannot ja määritetty toimenpiteet, miten datalla voidaan vauhdittaa kasvua.	Toteutettu (kyllä/ei)	Liian vähäiset resurssit toimenpiteiden toteuttamiseen, jolloin toimenpiteitä ei saada käytännössä määriteltyä.

Kärkiohjelman riskit ja riskienhallinta

- Kärkiohjelman riskejä on kuvattu vuoden 2026 toimintasuunnitelman yhteydessä.
- Kärkiohjelmalla toteutetaan laajassa sidosryhmäyhteistyössä, ja hiilineutraalius-, luontoposiitivisuus- ja elinkeinopoliittisiin tavoitteisiin pääseminen edellyttää tiivistä ja proaktiivista yhteistyötä kumppaniverkoston kanssa ja yhteistä tahtotilaa viedä asioita samaan suuntaan. Hiilineutraaliustavoitteeseen pääseminen riippuu myös kansallisen ja EU-tason ympäristöpolitiikasta.
- Hiilineutraaliustavoitteen osalta tilannekuvaa päivitetään jatkuvasti. On merkittävä riski, että kansallisen tason toimet tai yksityisen sektorin investoinnit kuten vetytalouskeskus myöhästyvät tai jäävät toteutumatta. Tämän riskin hallitsemiseksi tarvitaan päästövähennyspuskuria, jolla varmistamme tavoitteeseen pääsyn. 10 kt CO₂e puskurilla varmistamme pääsevämme tavoitteeseen vaikka kansallisen tason liikenteen päästövähennykset eivät toteutuisi täysimittaisina. Vetytalouskeskuksen ja sen mahdollistaman kaukolämmön päästövähennyksen myöhästyminen vaatisi vähintään 40 kt CO₂e päästövähennyspuskurin. Puskurin sisältämiä toimenpiteitä tuodaan kärkiohjelman toimenpiteiksi tuleville vuosille.
- Kärkiohjelman vetovastuuseen on tavoite rekrytoida ohjelmapäällikkö.

Lahti

***Uuden ajan
yliopistokaupunki***

Toimintasuunnitelma 2025-2029

2.12.2025

Uuden ajan yliopistokaupunki

Lahti 2035 – Tehty kestäväksi

Uuden ajan yliopisto- ja ympäristökaupungissa yritykset menestyvät ja elämä on merkityksellistä.

Arvot

Avoimesti | Vastuullisesti | Yhdessä

Elinvoimaista kasvua

Suomen johtavan ympäristökaupungin huippuosaaminen ja korkeakoulujen kasvu tekevät Lahdesta kansainvälisen edelläkävijän.

Tunnettu yliopistomme ja ammattikorkeakoulumme tuottavat merkityksellistä tiedettä ja ratkaisuja. Vahvistamme sivistystä ja osaamista kaikilla koulutusasteilla. Saamme opiskelijat rakentamaan elämänsä Lahteen.

Olemme vetovoimainen investointikohde sekä ihanteellinen kasvualusta kaikenkokoisten yritysten menestystarinoille.

Ratkaisemme työllisyyden haasteet kehittämällä uusia tapoja toimia.

Tuemme lapsiperheitä ja annamme eväät elämänmittaiselle oppimis- ja kasvupolulle aina lapsuudesta vanhuuteen.

Merkityksellistä elämää

Vahvistamme monimuotoista, puhdasta luontoa, joka on hyvinvoinnin perusta.

Edistämme liikunnallista ja aktiivista elämäntapaa. Mahdollistamme monipuoliset harrastusmahdollisuudet kaikenikäisille.

Emme jätä ketään yksin – jokainen lahtelainen on arvokas.

Puramme segregatiota. Lisäämme kokonaisturvallisuutta ja yhteisöllisyyttä kaikissa elämänvaiheissa yhdessä kumppaneiden kanssa.

Olemme houkutteleva urheilu- ja kulttuurikaupunki, jossa tapahtumat kukoistavat ja matkailijamäärät kasvavat.

Rohkeaa uudistumista

Perustamme tulevaisuuden tasapainoisen talouden ja kestävän kasvun varaan.

Rakennamme inspiroivaa, kestävää ja saavutettavaa kaupunkia. Keskusta sekä asuinalueet ovat eläviä ja viihtyisiä.

Johdamme tiedolla ja parannamme palveluidemme vaikuttavuutta. Hyödynnämme palvelujen ja prosessien kehittämisessä uutta teknologiaa ja tekoälyä eettisesti ja vastuullisesti.

Olemme osallisuuden ja vuorovaikutuksen suunnannäyttäjä. Annamme lahtelaisille valtaa ja vastuuta kehittää omaa asuinympäristöään.

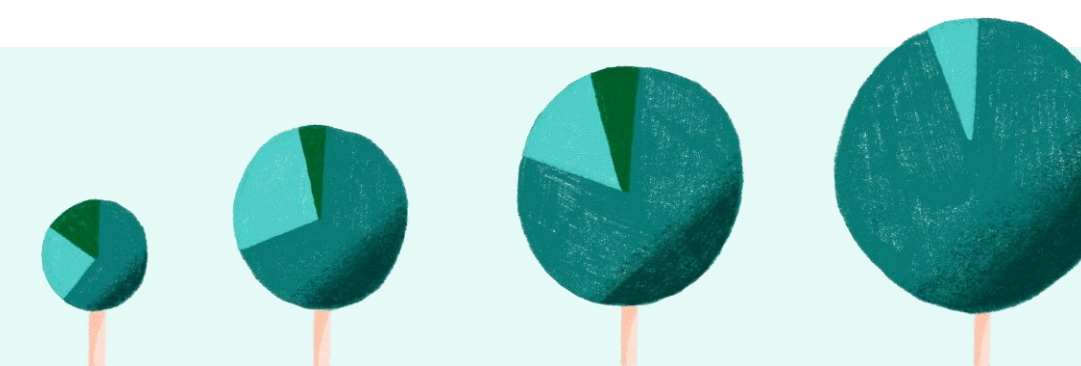
Lahti on houkutteleva työnantaja, jossa henkilöstöön luotetaan. Meillä jokainen saa kokeilla ja kehittää.

Strategian avainluvut

- Lahti on väestönkasvussa kuuden suurimman kaupungin joukossa
- Työttömyys laskee nopeammin suhteessa muihin suuriin kaupunkeihin
- Yksityisiä investointeja 200 milj. €/ vuosi
- Matkailijoiden yöpymiset kasvavat

- Yritysystävällisyys paranee
- Lahtelaiset liikkuvat terveytensä kannalta riittävästi
- Lahtelaiset kokevat elämänsä merkitykselliseksi
- Nuorten päihteidenkäyttö vähenee
- Jokaisella koululaisella on ystävä
- Yksinäisyys vähenee

- Lahtelaisten koulutusaste nousee
- Oppimistulokset paranevat
- Lahden talous on tasapainossa
- Kaupungin henkilöstö voi hyvin

- 20 000 opiskelijaa vuonna 2035
- Luontopositiivinen 2030
- Hiilineutraali ensimmäisenä suurista kaupungeista

Kärkiohjelmalla tavoiteltu ydinmuutos:

***Nuoresta yliopistokaupungista kasvaa
”Kansainvälinen yliopistokaupunki”, joka
on tunnettu ja vetovoimainen kotimaassa
ja kansainvälisesti.***

Lahti

Hyvinvoinnin ja kasvun Lahti 2030

Valtuustosopimus 2025–2029

2. Uuden ajan yliopistokaupunki

Vuonna 2030 Lahti on perinteisten yliopistokaupunkien todellinen haastaja – rohkea, ketterä ja kansainvälinen tekijä. Kehitämme kaupunkiin pioneerimaista rakennus- ja yhdyskuntatekniikan osaamista, ICT-alan uutta osaamiskeskittymää ja kansainvälisesti vaikuttavaa kauppakorkeakoulua.

Lahdessa korkeakoulut LUT, LAB ja Helsingin yliopisto tekevät aitoa arjen yhteistyötä yritysten kanssa. Kasvua tavoitellaan yhdessä niin opiskelijamäärissä, tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnassa kuin yritysten, työpaikkojen ja startupien määrässä sekä sijoittuvissa yrityksissä. Rakennamme Lahteen uuden ajan kampuksen. Luomme edellytyksiä aiempaa vahvemmalle lahtelaiselle opiskelijakulttuurille, joka houkuttelee opiskelijoita ja tutkijoita kotimaasta ja maailmalta.

<https://www.lahti.fi/tiedostot/valtuustosopimus-2025-2029-hyvinvoinnin-ja-kasvun-lahti-2030/>

Kärkiohjelman ydintavoitteet nousevat strategiasta ja valtuustosopimuksesta

1. Rohkeasti kasvava yliopistokaupunki
2. Kansainvälisesti vetovoimainen kampus
3. Yritysten yliopistokaupunki
4. Vetovoimainen ja pitovoimainen yliopistokaupunki

Sisällöt valtuustosopimuksessa 1/3

Rohkeasti kasva yliopistokaupunki

- Tavoittelemme yliopisto-opiskelijoiden määrän merkittävää kasvua Lahdessa myös tulevaisuudessa. Laadimme LUT-konsernin kanssa kasvukumppanuusohjelman.
- Teemme aktiivisesti töitä ja päätöksiä sen eteen, että LUT-yliopisto laajentaa monipuolisesti toimintaansa ja käynnistää Lahdessa uusia koulutusohjelmia.
- Koulutamme korkeakoulujen kanssa osaajia, jotka vastaavat alueen yritysten tarpeisiin.
- Edistämme LUT-yliopiston lisäksi myös muiden korkeakoulutoimijoiden kehittymistä ja kasvua.

Kansainvälisesti vetovoimainen kampus

- Suunnittelemme Lahteen Suomen vetovoimaisimman ja kansainvälisesti houkuttelevan kampuksen yhteistyössä LUT-konsernin ja yritysten kanssa.
- Valitsemme korkeakoulukampuksen paikan valtuustokauden aikana ja hankimme sille rahoituksen.
- Edistämme yliopistotoiminnan ympärille rakentuvia yksityisen sektorin investointeja ja rahoitusta.

Sisällöt valtuustosopimuksessa 2/3

Yritysten yliopistokaupunki

- Kaksinkertaistamme alueellisen tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen Lahden seudulla.
- Tuemme yritysten ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä viemällä eteenpäin uudenlaisia toimintamalleja korkeakoulujen, Lahden seudun kehitys LADEC:n, kaupungin ja muiden sidosryhmien välille.
- Rakennamme ja rahoitamme Lahteen Suomen parhaita tutkimus- ja kehitysympäristöjä ja laboratorioita yhdessä korkeakoulujen, yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa.
- Tuemme aktiivisin toimin alueen yritysten ja korkeakoulujen muodostamien liiketoimintaklustereiden kasvua ja kehittymistä (mm. valmistava teollisuus, sähköinen liikenne, elintarviketeollisuus, rakentaminen, kiertotalous sekä liikunta ja hyvinvointi).
- Korostamme kansainvälisyyden olevan lähtökohta kaupungin toiminnassa: Lahdessa yritykset hyötyvät korkeakouluyhteistyöstä ja vieraskielisistä osaajista. Hyödynnämme kansainvälisiä verkostoja ja viennin toimijoita aktiivisesti yritysten kasvun tukena.
- Käynnistämme Lahdessa uudenlaisen kansainvälisesti kiinnostavan yrityskiihdyttämötoiminnan ja houkuttelemme alueelle sijoittajia ja ulkoista kasvurahoitusta. Lisäksi teemme rohkeita panostuksia, joilla synnytämme alueelle uusia startup-yrityksiä ja kiihdytämme nykyisten yritysten kasvua.

Sisällöt valtuustosopimuksessa 3/3

Vetovoimainen ja pitovoimainen opiskelukaupunki

- Rakennamme uteliaasti uusia malleja sille, että opiskelijat löytävät alueen yrityksistä ja kaupungilta työpaikkoja, harjoittelupaikkoja ja opinnäytetyöpaikkoja. Lahden kaupunki näyttää niiden toteuttamisessa mallia omalla toiminnallaan.
- Sitoudumme opiskelija-asuntojen määrän kasvattamiseen. Rakennamme uusia opiskelija-asuntoja ja lisäämme opiskelija-asuntojen määrää Lahden talojen olemassa olevassa asuntokannassa.
- Olemme kansainvälinen yliopistokaupunki ja korkeakoulumme kansainvälistyvät aktiivisesti. Tarjoamme aikaisempaa paremmin palveluita moni- ja selkokielisesti ulkomaalaisille opiskelijoille ja asukkaille.
- Varmistamme, että monipuoliset ja laadukkaat kaupungin tapahtumat, liikuntapalvelut ja kulttuuripalvelut ovat osa opiskelijoiden ja kaikkien lahtelaisten arkea ja elämää kaupungissa. Huolehdimme myös kolmannen sektorin toimintaedellytyksistä.

Kärkiohjelma rakentuu neljäksi pääprojektiksi

KOULUTUS- TARJONNAN LAAJENTAMIS- PROJEKTI

Tavoitteena
opiskelijamäärien kasvu/
20 000 opiskelijaa 2035

*Ydintoimijat: Elvo,
LUT, LAB, LADEC,
Yritykset, HY*

TULEVAISUUDEN KAMPUS- PROJEKTI

Tavoitteena
uusi kampus

*Ydintoimijat: Elvo,
Kymp, LUT, LAB,
Tilakeskus, LADEC*

TKI-TOIMINNAN JA YRITYS- YHTEISTYÖN PROJEKTI

Tavoitteena
yritysyhteistyön ja TKI-
toiminnan kasvu

*Ydintoimijat: Elvo, LUT, LAB,
HY, LADEC, yrittäjäjärjestöt,
liitto, yritykset*

OPISKELIJA- ELÄMÄ-PROJEKTI (ML. TYÖPAIKAT)

Tavoitteena kutkuttavan
veto- ja pitovoimainen
opiskelijaelämä

*Ydintoimijat: Elvo, LTKY, KOE,
LUT, LAB, Yliopistokampus,
Lahden Talot, urheiluseurat,
kulttuuritoimijat,
työllisyyspalvelut jne.*

Keskeisiä toimenpiteitä vuosille 2026-2029

2026

2027

2028

2029

Kauppa-korkeakoulu
käynnistyy

Uusi avaus

Rakennus- ja
yhdyskunta-tekniikka
käynnistyy

Uusi avaus

Uusi avaus

Uusi avaus

1. KOULUTUKSEN KASVATUSPROJEKTI: Joka vuodelle tavoitellaan toimia, jotka kasvattavat korkeakoulujen opiskelija- ja henkilöstömäärää. Tavoitteena 20 000 korkeakouluopiskelijaa vuonna 2035.

LUTin
sijaintipäätökset

Hankemallin
käynnistys

Kaavoitus ja
arkkitehtikilpailu

Kumppanuusmallin rakentaminen
ja rahoitusjärjestelyt

Kaavoitus ja hankesuunnittelu

Kaavamuutos valmis ja
rakentaminen käynnistyy

2. KAMPUSPROJEKTI: Vuonna 2025 käynnistetään valmistelu, jonka ansiosta Lahdessa on vuonna 2034 kampus, joka vastaa kasvavan yliopiston, yrityksien, opiskelijoiden ja kaupungin tarpeisiin.

Alueen yhteiset
TKI-tavoitteet ja strategiset
painotukset

Kaupungin ohjausmekanismit

Alueen rahoitus-
osaamisen
vahvistuminen

Tutkimuksen
kaupallistamisen
vahvistaminen

EU- ja kansallisen
rahoituksen
hyödyntämisen
vahvistaminen

Vahvistuneet
kansainväliset
kumppanuudet

3. TKI-TOIMINNAN KASVATUSPROJEKTI: Joka vuodelle rakennetaan toimia, jotka vahvistavat korkeakoulujen, yrityksien ja opiskelijoiden välistä yhteistyötä, työllisyyttä sekä TKI-toimintaa.

Keskeisiä toimenpiteitä vuosille 2026-2029

2026

Kaupunkikulttuuri
opiskelijoille

Liikuntatilat
opiskelijoille

Työllisyyspalvelut
opiskelijoille

2027

Asumisen ratkaisu
uudessa
kampusympäristössä

2028

Opiskelijan
keskustapalveluiden
kehittäminen

2029

Opiskelijoiden
Opiskelijatalo

4. OPISKELIJAEELÄMÄN KEHITYSPROJEKTI: Joka vuodelle rakennetaan toimia, jotka vahvistavat opiskelukaupungin ja opiskelijakulttuurin kehittymistä (ml. asumisen ratkaisu).

Oivallus

Oivallus

Oivallus

Oivallus

Oivallus

5. MUUT TOIMET: Joka vuosi oivalletaan ja toteutetaan yhdessä sidosryhmien kanssa näiden lisäksi muita toimia, jotka vievät Suomen parasta yliopistokaupunkia eteenpäin.

Organisoituminen

Kärkiohjelmien ohjaus

- Kaupunginhallitus (poliittinen) & kaupungin johtoryhmä (operatiivinen)

Valmisteluryhmä, ns. ydinnyrkki

- Kasvupalvelujohtaja/kaupunkikulttuurijohtaja
- Ohjelmapäällikkö
- Kaupunginarkkitehti

Ydinyhteistyötahot

- LUT-korkeakoulut (LUT & LAB)
- HY, Yliopistokampus, Salpaus, kesäyliopisto
- Opiskelijajärjestöt, LTKY ja KOE
- Yritykset ja elinkeinoelämän edustajat: LADEC, Kauppakamari, Teollisuusseura, Päijät-Hämeen yrittäjät
- Lahden Talot ja muut konserniyhtiöt
- Päijät-Hämeen liitto ja muut kunnat
- Urheiluseurat, kulttuuritoimijat ja muut opiskelijaelämään kytkeytyvät palvelutarjoajat
- Kaupungin kaikki palvelualueet

* Organisoituminen toteutetaan neljän pääprojektin ympärille.

Toimintasuunnitelma vuodelle 2026, 1/3

Toimenpide 2026	Lähtö/tavoitetaso	Mittarit	Riskit
Koulutuksen kasvatusprojekti Ylläpidetään ja kehitetään aktiivista vuoropuhelua LUT-korkeakoulujen kanssa toiminnan laajentamiseksi Lahdessa (uudet koulutusohjelmat, tutkimusryhmät ja muut avaukset). Yhteistyötä tiivistetään myös Helsingin yliopiston kanssa. Lisäksi kartoitetaan muita kasvumahdollisuuksia. Yrityksien kanssa tehdään aktiivista yhteistyötä, jotta uudet avaukset palvelevat alueen kasvun tarpeita.	Opiskelijamäärät jatkavat rohkeaa kasvua myös tulevina vuosina. Tavoitteena 20 000 korkeakouluopiskelijaa vuonna 2035 (nykyinen tavoite 10 000/2030 ylittymässä).	- Korkeakouluopiskelijoiden määrä, lkm - Professoreiden ja tutkimusryhmien määrä, lkm - Korkeakoulujen henkilöstön määrä, lkm	LUT-korkeakoulut eivät halua jatkaa kasvuaan Lahdessa. Kaupunki ja alue eivät kykene tukemaan ja rahoittamaan uusien avauksien käynnistämistä. HY eivätkä muut toimijat halua käynnistää koulutusohjelmia Lahdessa.
Kampusprojekti Vahvistetaan tulevaisuuden kampuksen sijainti ja käynnistetään uuden yliopistokampuksen suunnittelukilpailu (arkkitehtikilpailu). Huomioidaan kokonaisuudessa opiskelija-asuminen, liikkumisratkaisut jne.	Lähtötaso: Kampuksen sijaintia halutaan tarkastella osana LUT-konsernin vahvaa kasvua. Tavoite: Sijainti on vahvistettu ja arkkitehtuurikilpailun ohjelma koostettu. Kilpailu aikataulutettu ja käynnissä.	Kyllä / ei Kyllä / ei	Tahtotila ei kirkastu, kampuksen sijainti ei ratkea kevääseen 2026 mennessä.

Toimintasuunnitelma vuodelle 2026, 2/3

Toimenpide 2026	Lähtö/tavoitetaso	Mittarit	Riskit
TKI-toiminnan kasvatusprojekti Kannustetaan yrityksien ja korkeakoulujen välisen yhteistyön vahvistumista ja TKI-rahoituksen saantoa alueelle toteuttamalla Lahden seudun innovaatio selvityksen ja elinkeinon selvityksen pohjalta kaupungille nousseita suosituksia: • Edistetään alueen TKI-strategian terävöitymistä ja toimijoiden välistä yhteistä näkemystä alueen TKI-kärjistä. • Viedään eteenpäin alueen TKI-tason nostoa ja tuetaan kansainvälisen rahoitushankinnan osaamisen kasvua. • Kehitetään entistä laadukkaampaa elinkeinoyhtiön ja muiden konserniyhtiöiden ohjausta kasvun vahvistamiseksi • Tuetaan kiihdyttämötoimintaa ja start-up-yrittäjyyden lisääntymistä alueella. • Tuetaan alueen kasvuklustereita ja ekosysteemejä (mm. sähköinen liikenne, elintarviketeollisuus).	Lahti ja Päijät-Häme ovat valtakunnallisessa vertailussa (TKI-menot per asukas ja TKI-menojen osuus BKT:sta) selvästi maan keskiarvon alapuolella. Tavoitteena kaksinkertaistaa alueelle suuntautuvan TKI-rahoituksen määrä vuoteen 2035 mennessä. • Alueen yhteinen TKI-näkemys ja kärkitavoitteet selkeytyneet • Alueen vahvistunut kv-rahoitusosaaminen • Kaupungin oman ohjauksen tehostuneet työkalut ja mittarit • Rahoitus alueella vahvistunut kiihdyttämötoimintaan ja start-up -yrittäjyyden edistämiseen • Alueen kasvuklustereiden entistä tehokkaampi koordinaatio	• Julkisen ja yksityisen sektorin yhteenlasketut TKI-investoinnit, € • Yritysten ja julkisen sektorin TKI-hankkeiden määrä per relevantti rahoittaja, lkm • Korkeakoulujen tutkimusrahoitus, € • Korkeakoulujen TKI-henkilöstön määrä, lkm • TKI-toimintana osallistuvien pk-yritysten määrä, lkm • Alueen TKI-intensiivisten yritysten määrän ja liikevaihdon kasvu, lkm ja € • Start-up -yrityksien määrä ja tiheys, lkm ja sijainnit toisiinsa nähden • Kyllä / ei • Kyllä / ei • Kyllä / ei • Kyllä / ei • Kyllä / ei	Kaupungin mahdollisuudet edistää korkeakoulujen ja yritysten yhteistyötä ja TKI-toimintaa ovat rajalliset. Alueen kyvykkyys kansainvälisten TKI-rahoitusinstrumenttien hyödyntämiseen ei vielä ole riittävällä tasolla tason nostamiseksi; työ on pitkäjänteistä. Yrityksien kiinnostus ja motivaatio vahvistaa yhteistyötä korkeakoulujen suuntaan ja lisätä TKI-toimintaan ei kasva. Kaupungilla ei ole taloudellisia resursseja kannustaa uusia avauksia ja uusien yritysten syntymistä.

Toimintasuunnitelma vuodelle 2026, 3/3

Toimenpide 2026	Lähtö/tavoitetaso	Mittarit	Riskit
Opiskelijaelämän kehitysprojekti Rakennetaan yhteinen palvelukonsepti, jossa kaikki Lahden kaupunkikulttuurin palvelut ovat mukana edistämässä pito- ja vetovoimaista opiskelijaelämää ja markkinoimassa kaupunkia upeana elämyksellisenä opiskelukaupunkina (ml. liikuntapalvelut, tapahtuma- ja kulttuuripalvelut, kaupunginmuseo, osallisuus- ja hyvinvointi, teatteri ja orkesteri). Kohderyhmänä huomioidaan erityisesti kansainväliset opiskelijat ja korkeakouluyhteisö. Laaditaan opiskelijoiden liikuntatilojen kehittämissuunnitelma yhdessä LUT-korkeakoulujen kanssa. Tavoitteena mahdollistaa opiskelijoiden liikunnallinen elämäntapa ja palvelut, jossa yhdistyvät sosiaalisuus, yhteisöllisyys ja moderni treenausympäristö. Tuodaan valmistuvat opiskelijat selkeästi yhdeksi työllisyyspalveluiden asiakasryhmäksi ja rakennetaan pysyviä malleja ja palveluita, jotka edistävät opiskelijoiden työllistymistä alueelle jo opintojen loppuvaiheessa ja heti sen jälkeen (ml. kotimaiset ja kansainväliset opiskelijat).	Toimijoilla on omia tapoja innostaa opiskelijoita palveluiden piiriin, mutta nyt kootaan tarjooma. Tämän avulla opiskelijat voivat helposti hahmottaa kaikki innostavat kaupunkikulttuurin mahdollisuudet. Mahdollisuuksien mukaan otetaan mukaan myös ulkopuoliset palvelutarjoajat, kuten seurakunnat ja järjestöt. Opiskelijaliikunnan osalta on tarve laatia selkeä tulevaisuuskuva vetovoimaisen opiskelukaupungin tueksi. On tunnistettu tarve huomioida valmistuvat opiskelijat paremmin työllisyyden palveluissa.	Alueelle valmistumisen jälkeen jäävien opiskelijoiden määrä% Konsepti valmis, kyllä/ ei Konsepti valmis, kyllä/ ei Valmistuville opiskelijoille kohdennettuja palveluita käytössä, kyllä/ ei Opiskelijoiden työllistyminen alueelle valmistumisen jälkeen, %	Kaupungin kulttuuripalveluiden mahdollisuudet tarjota riittävän alhaisia hintoja opiskelijoille. Korkeakoulujen ja oppilaitoksien sekä kaupungin riittävä rahoitus opiskelijaliikunnan kehittämiseen. Asukkaat siirtyvät työllisyyspalveluiden asiakkaaksi vasta siinä vaiheessa, kun heillä on työttömän status. Tarve kehittää palveluita ennakkoivaan suuntaan.

Kärkiohjelman riskit ja riskienhallinta

- Kärkiohjelman riskejä on kuvattu vuoden 2026 tavoitteiden yhteydessä.
- Kärkiohjelmalla toteutetaan laajassa sidosryhmäyhteistyössä – kaupunki ei yksin kykene rakentamaan tulevaisuuden yliopistokaupunkia. Onnistuminen tavoitteissa edellyttää tiivistä ja proaktiivista yhteistyötä kumppaniverkoston kanssa ja yhteistä tahtotilaa viedä asioita samaan suuntaan. Uutta rakennettaessa ja yliopistotoiminnan nopean kasvun mahdollistamiseksi kaupungin siemenrahoitukselle on usein tarvetta.
- Yliopistokaupunki- ja opiskelukaupunkikehittämiselle ei ole kaupungilla ollut yhtään täysiaikaista tai edes puolikasta henkilöresurssia sitten vuoden 2020. Syksyllä 2025 teemaan ei ole ollut yhtään varsinaisesti teemaan resursoitua henkilöä. Kokonaisuuden eteenpäin viennin turvaamiseksi kärkihankkeelle tai korkeakouluteemaan on tarve resursoida määräaikainen ohjelmapäällikkö tms. loppuvuodesta 2025 alkaen.

Lahti

Hyvinvoivien lasten ja nuorten kaupunki

Toimintasuunnitelma 2025-2029

2.12.2025

Lahti 2035 – *Tehty kestäväksi*

Uuden ajan yliopisto- ja ympäristökaupungissa yritykset menestyvät ja elämä on merkityksellistä.

Arvot

Avoimesti | Vastuullisesti | Yhdessä

Elinvoimaista kasvua

Suomen johtavan ympäristökaupungin huippuosaaminen ja korkeakoulujen kasvu tekevät Lahdesta kansainvälisen edelläkävijän.

Tunnettu yliopistomme ja ammattikorkeakoulumme tuottavat merkityksellistä tiedettä ja ratkaisuja. Vahvistamme sivistystä ja osaamista kaikilla koulutusasteilla. Saamme opiskelijat rakentamaan elämänsä Lahteen.

Olemme vetovoimainen investointikohde sekä ihanteellinen kasvualusta kaikenkokoisten yritysten menestystarinoille.

Ratkaisemme työllisyyden haasteet kehittämällä uusia tapoja toimia.

Tuemme lapsiperheitä ja annamme eväät elämänmittaiselle oppimis- ja kasvupolulle aina lapsuudesta vanhuuteen.

Merkityksellistä elämää

Vahvistamme monimuotoista, puhdasta luontoa, joka on hyvinvoinnin perusta.

Edistämme liikunnallista ja aktiivista elämäntapaa. Mahdollistamme monipuoliset harrastusmahdollisuudet kaikenikäisille.

Emme jätä ketään yksin – jokainen lahtelainen on arvokas.

Puramme segregatiota. Lisäämme kokonaisturvallisuutta ja yhteisöllisyyttä kaikissa elämänvaiheissa yhdessä kumppaneiden kanssa.

Olemme houkutteleva urheilu- ja kulttuurikaupunki, jossa tapahtumat kukoistavat ja matkailijamäärät kasvavat.

Rohkeaa uudistumista

Perustamme tulevaisuuden tasapainoisen talouden ja kestävän kasvun varaan.

Rakennamme inspiroivaa, kestävää ja saavutettavaa kaupunkia. Keskusta sekä asuinalueet ovat eläviä ja viihtyisiä.

Johdamme tiedolla ja parannamme palveluidemme vaikuttavuutta. Hyödynnämme palvelujen ja prosessien kehittämisessä uutta teknologiaa ja tekoälyä eettisesti ja vastuullisesti.

Olemme osallisuuden ja vuorovaikutuksen suunnannäyttäjä. Annamme lahtelaisille valtaa ja vastuuta kehittää omaa asuinympäristöään.

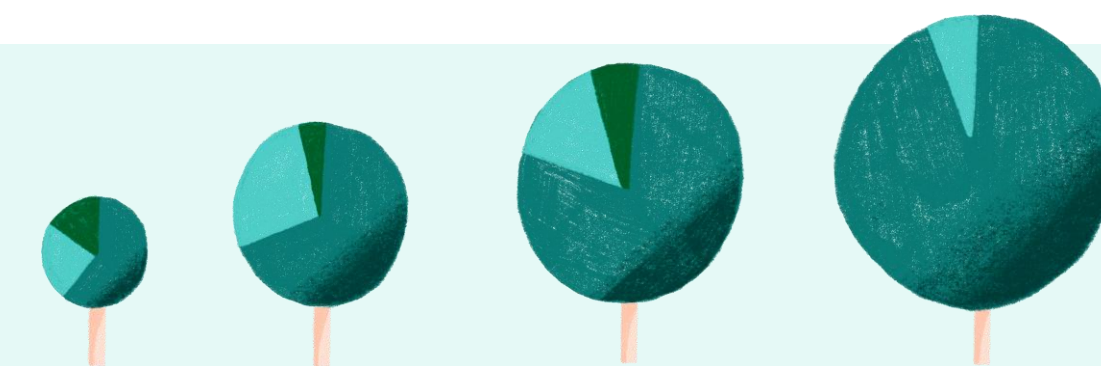
Lahti on houkutteleva työnantaja, jossa henkilöstöön luotetaan. Meillä jokainen saa kokeilla ja kehittää.

Strategian avainluvut

- Lahti on väestönkasvussa kuuden suurimman kaupungin joukossa
- Työttömyys laskee nopeammin suhteessa muihin suuriin kaupunkeihin
- Yksityisiä investointeja 200 milj. €/ vuosi
- Matkailijoiden yöpymiset kasvavat

- Yritysystävällisyys paranee
- Lahtelaiset liikkuvat terveytensä kannalta riittävästi
- **Lahtelaiset kokevat elämänsä merkitykselliseksi**
- Nuorten päihteidenkäyttö vähenee
- **Jokaisella koululaisella on ystävä**
- Yksinäisyys vähenee

- Lahtelaisten koulutusaste nousee
- **Oppimistulokset paranevat**
- Lahden talous on tasapainossa
- Kaupungin henkilöstö voi hyvin

- 20 000 opiskelijaa vuonna 2035
- Luontoposiitiivinen 2030
- Hiilineutraali ensimmäisenä suurista kaupungeista

Lahti

Hyvinvoinnin ja kasvun Lahti 2030

Valtuustosopimus 2025–2029

3. Hyvinvoivien lasten ja nuorten kaupunki

Lasten ja nuorten hyvinvointi luo perustan koko Lahden tulevaisuudelle. Hyvinvoivat lapset ja nuoret kasvavat tasapainoisiksi aikuisiksi, jotka osallistuvat aktiivisesti yhteiskuntaan ja edistävät sen kehitystä. Vahvistamme lasten, nuorten, perheiden ja lähiyhteisöjen hyvinvointia pureutumalla pahoinvoinnin juurisyihin, kuten ylisukupolviseen huono-osaisuuteen, matalaan koulutustasoon sekä kansanterveyden haasteisiin. Tavoitteenamme on vastata hyvinvointikertomuksessa ja hyte-indeksissä mainittuihin ongelmakohtiin ja luoda ympäristö, jossa jokainen lapsi ja nuori tuntee olevansa merkityksellinen ja arvostettu. Etsimme erilaisia keinoja lasten ja nuorten oppimistulosten parantamiseksi.

<https://www.lahti.fi/tiedostot/valtuustosopimus-2025-2029-hyvinvoinnin-ja-kasvun-lahti-2030/>

Valtuustosopimus 2025-2029

– Hyvinvoivien lasten ja nuorten kaupunki

- Laadukasta varhaiskasvatusta ja tukea perheille
 - osallistumisaste, saavutettavuus, oppimisen tuki
- Yhdenvertainen ja turvallinen kouluympäristö
 - luokkakokojen pienentäminen
- Moniammatillista nuorisotyötä
 - nuorisotilat, etsivä nuorisotyö, yhteistyö eri toimijoiden kanssa (kolmas sektori, HVA)
- Hyvinvoinnin edistäminen
 - pahoinvoinnin ja segregaaation vähentäminen
 - terveelliset elintavat, harrastustakuu, osallisuus
 - mielenterveyspalveluiden saatavuus, tuki ja resurssointi

Kärkiohjelman ydintavoitteet:

Hyvinvoivat lapset ja nuoret kasvavat tasapainoisiksi aikuisiksi, jotka osallistuvat aktiivisesti yhteiskuntaan ja edistävät sen kehitystä. Kasvun, oppimisen ja ohjauksen ympäristöt ovat turvallisia ja jokainen lapsi ja nuori tuntee olevansa merkityksellinen ja arvostettu.

Kärkiohjelman tavoitekokonaisuudet

**1. Laadukas ja oikea-aikainen kasvatuksen ja oppimisen tuki
varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle**

2. Segregaation ehkäiseminen

3. Turvallinen kasvun, oppimisen ja ohjauksen toimintaympäristö

1. Laadukas ja oikea-aikainen kasvatuksen ja oppimisen tuki jo varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle

- Kasvun ja oppimisen tukea järjestetään uudistetun lainsäädännön mukaisesti. Lasten ja nuorten arjen toimintaympäristöjen toimintakulttuuri tukee kasvua, oppimista ja hyvinvointia.
- Perusopetuksen opetusryhmät pienenevät.
- Varmistetaan kasvatuksen ja opetuksen kelpoisen henkilöstön saatavuus ja riittävyys.
- Uudistetaan monialaisen yhteistyön käytänteitä hyvinvoinnin edistämisessä osaksi yhteistyön rakenteita.

2. Segregation ehkäisy

- Vakinaistetaan ja vakiinnutetaan jengityö osaksi kaupunkiturvallisuustyötä ja nuorten hyvinvointityötä.
- Luodaan katusovittelun monialainen yhteistyömalli ja vakiinnutetaan toiminta yhteistyön rakenteisiin.
- MiniVerso-menetelmän käyttöä vahvistetaan varhaiskasvatuksessa.
- Luodaan restoratiivisen työotteen toimintamalli jokaiseen peruskouluun ja vakiinnutetaan toiminta osaksi perusopetusta.

Restoratiivinen työote on koulutus- ja opetusmaailmassa käytetty menetelmä, joka perustuu restoratiiviseen teoriaan ja pyrkii auttamaan lapsia ja nuoria ratkaisemaan keskinäisiä konflikteja ja riitatilanteita itse. Siinä koulutetut aikuiset tai vertaisopiskelijat ohjaavat osapuolia löytämään ratkaisun ristiriitaansa. Yhdessä sovittua käytöksen muutosta tuetaan ja sopimuksen pitämistä seurataan.

3. Turvallinen kasvun, oppimisen ja ohjauksen toimintaympäristö

- Uudistetaan perusopetuksen koulujen positiivista toimintakulttuuria ja kouluyhteisöjen hyvinvointia hyödyntämällä ProKoulu-toimintamallia kaikissa peruskouluissa.
- Kaikissa nuorisopalveluiden ja perusopetuksen yksiköissä noudatetaan yhdenmukaisia turvallisen tilan periaatteita.
- Varhaiskasvatuksessa lasten kanssa keskustellaan ikätasoisesti turvallisesta digilaitteiden käytöstä
- Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan MiniVerso-menetelmän käyttöä sekä selvitetään ProVaka -toimintamallin käyttöönottoa.
- Huoltajan osallisuutta vahvistetaan varhaiskasvatuksessa toiminnan arvioinnin sekä lapsikohtaisten suunnitelmien kautta.
- Edistetään nuorten liikenneturvallisuutta vahvistamalla turvallisuusviestintää toisella asteella.

ProKoulu (Positiivisesti Ryhmässä Oppien) on tutkimustietoon perustuva käyttäytymisen ongelmien ennaltaehkäisemiseen kehitetty toimintamalli kouluihin. Toimintamalli tukee kasvatusyhteisön positiivisen toimintakulttuurin kehittämistä, painottaen sosiaalisten taitojen opettamisen ja ohjaamisen merkitystä toivotun käyttäytymisen tukemisessa. ProVaka soveltaa samoja periaatteita varhaiskasvatukseen, tukien ennaltaehkäisevästi lasten sosiaalista käyttäytymistä.

➤ **Toimintakulttuurin muutos!**

Kumppanit ja sidosryhmät

- Lapset, nuoret, huoltajat
- Päijät-Hämeen hyvinvointialue
- Koulutuskeskus Salpaus + muut toisen asteen koulutuksen järjestäjät
- Päijät-Hämeen ateriapalvelut
- Kolmannen sektorin edustajat
- Poliisi
- Niilo Mäki Instituutti
- Päijät-Hämeen pelastuslaitos

Toteutusaikataulu vuosille 2026-2029

2026

2027

2028

2029

Kasvun ja oppimisen tuen uudistaminen

Kasvun ja oppimisen tuen järjestäminen, resurssien kohdentaminen & toimintakulttuurin kehittäminen

1. Laadukas ja oikea-aikainen kasvatuksen ja oppimisen tuki varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle

Henkilöstön täydennyskoulutus, kelpoisuusasteen nostaminen & tiedolla johtaminen

Jengityön vakinaistaminen ja sopimus pohjaisen yhteistyön käynnistäminen

Katusovittelun monialaisen yhteistyömallin luominen

Jengityön tunnettuuden lisääminen. Yhteistyön rakentaminen.

Katusovittelutoiminnan vakinaistaminen Toimintamalli kauppakeskus-ympäristöön

Kantaväestön ja maahanmuuttaja-taustaisten nuorten keskinäisen hyväksynnän lisääminen Jengityön kehittäminen digitaalisessa toimintaympäristössä.

Laajennettujen sovittelujen käyttöönotto ja kehittäminen.

Jengityö ja katusovittelu ovat kiinteä ja kehittyvä osa Lahden kaupungin hyvinvointityötä.

2. Segregaation ehkäiseminen

Restoratiivinen työote käyttöön kaikille kouluille (koulutukset)

Restoratiivisen työotteen vakiinnuttaminen ja kehittäminen osaksi koulujen toimintakulttuuria.

Restoratiivinen työote on aktiivisessa käytössä kaikissa kouluissa.

Selvitetään ja valmistellaan ProVaka ja ProKoulu –toimintamallien käyttöönottoa.

Ensimmäiset koulut aloittavat ProKoulu –toiminnan.

ProKoulu –toimintamalli laajenee (2.vaihe).

ProKoulu –toimintamalli laajenee (3.vaihe) Käytössä kaikissa peruskouluissa.

3. Turvallinen kasvun, oppimisen ja ohjauksen toimintaympäristö

Turvallisen tilan periaatteet: nykytilan kartoitus

Turvallisen tilan periaatteet: käytänteiden yhdenmukaistaminen

Turvallisen tilan periaatteet: laajennus kaikkiin kouluihin

Turvallisen tilan periaatteet yhdenmukaiset ja käytössä kaikissa yksiköissä (PO, NUPA)

Hyvinvoivien lasten ja nuorten kaupunki, toimintasuunnitelma v. 2026 /1

Toimenpide 2026	Lähtö/tavoitetaso	Mittarit	Riskit
Kasvun ja oppimisen tuki Perusopetuksessa määritellään opetusryhmille enimmäisoppilasmäärä. Ryhmäkokoja pienennetään alkaen 1. vuosiluokasta ja selvitetään 7. vuosiluokan osalta. Kelpoisen henkilöstön saatavuuden ja riittävyyden varmistaminen: perusopetuksessa kartoitetaan ratkaisuja ja laaditaan suunnitelma vakituisen henkilöstön kouluttautumisen tukemiseksi Varhaiskasvatuksen kolmitasoisien tuen sekä esiopetuksen oppimisen tuen riittävä resurssointi Monialainen yhteistyö hyvinvoinnin edistämisessä Vahvistamme perusopetuksen ja toisen asteen tiedonsiirtoa nivelvaiheessa; tiedonsiirtoprosessin nykytilanteen kartoitus sekä prosessin kehittäminen ja kuvaaminen	Tulevat 1. vl oppilaat sijoittuvat inkluusioperiaatteella lähikoulunsa ryhmiin. Ryhmien enimmäiskoko on määritelty. Lähtötaso: Tällä hetkellä n. 13 % perusopetuksen erityisopettajista ei ole kelpoisia. Varhaiskasvatuksessa nykylainsäädännön mukainen Esiopetuksen oppimisen tuen uudistuksen mukaisen toimintakulttuurin vahvistaminen Perhekeskustiimi-toimintamallin edistäminen varhaiskasvatuksessa yhteistyössä perhekeskuksen toimijoiden kanssa Lähtötaso: Tiedonsiirto on perusopetuksesta toiselle asteelle toteutuu vaihtelevasti. Tavoitetaso: Prosessi on yhdenmukaistettu ja tiedonsiirto toteutuu tasalaatuisesti kaikissa yksiköissä.	Erityisluokkien määrä Keskimääräinen opetusryhmän koko Ryhmäkohtaisten tukimuotojen resurssointi 1. vl Kelpoisten erityisopettajien määrä perusopetuksessa (%) Vuoden 2030 lainsäädännön mukainen henkilöstö päiväkodeittain Samanaikais-/yhteisopettajakoulutukseen osallistuneiden esiopetusyksiköiden ja erityisopettajien määrä Varhaiskasvatuksen ja Perhekeskustiimin järjestämät monialaiset palaveri Nykytilanteen kartoitus on tehty (kyllä/ei) prosessi uudistettu (kyllä/ei)	Eriävät näkemykset oppilaiden tuen järjestämisessä. Resurssien riittävyys. Tilojen riittävyys. Kelpoisen henkilöstön saatavuus Varhaiskasvatuksen erityisopettajaresurssin riittävyys Aikatauluresurssi, perheiden sitoutuminen monialaiseen yhteistyöhön Prosessin uudistuksessa näkemykset siirrettävän tiedon laajuudesta ovat eriävät. Henkilöstö ei sitoudu prosessin mukaiseen toimintaan.

Hyvinvoivien lasten ja nuorten kaupunki, toimintasuunnitelma v. 2026 /2

Toimenpide 2026	Lähtö/tavoitetaso	Mittarit	Riskit
Segregaation ehkäiseminen Jengityö	Jengityön vakinaistuminen v. 2026 alusta, tavoitteena on jäsentää työmuotoa osana kaupunkiturvallisuuutta. Jengityö on tunnettu ja arvostettu työmuoto nuorten keskuudessa.	Toimiva verkostoyhteistyö (poliisi, seurakuntayhtymä, Päijät-Hämeen hyvinvointialue, sopimus tehty Kyllä / ei, nuorten määrä	Joku tai jotkut toimijoista eivät sitoudu yhteistyöhön
Katusovitteluhanke	Katusovittelun yhteiskehittäminen on käynnistynyt, tavoitteena luoda katusovittelun monialainen yhteistyömalli	Katusovittelun monialainen yhteistyömalli on toiminnassa kyllä / ei, sovittelujen määrä	Joku tai jotkut toimijoista eivät sitoudu yhteistyöhön
	Kaupunkitasoinen työkorvauspankki käyttöön sovittelutoimintaan osallistuville nuorille	Työkorvauspankki on käytössä kyllä / ei	Sopivia työkohteita ei löydetä
Restoratiivisen työotteen eli yhteisöllisen sekä lasta ja nuorta osallistavan toimintamallin laajentaminen kaikkiin peruskouluihin: koulutukset uusille kouluille	Tavoitetaso: Restoratiivisen työotteen toimintamalli käytössä kaikissa kouluissa.	Nimetty sovittelutiimi kaikissa kouluissa ja kaupunkitasoisesti kirjattu toimintamalli (kyllä/ei)	Kaikissa toimintayksiköissä ei edelleenkään ole toimintakulttuurissa restoratiivinen sovittelutoiminta.

Hyvinvoivien lasten ja nuorten kaupunki, toimintasuunnitelma v. 2026 /3

Toimenpide 2026	Lähtö/tavoitetaso	Mittarit	Riskit
Turvallinen kasvun, oppimisen ja ohjauksen toimintaympäristö			
ProKoulu	ProKoulun käyttöönotto alkaa - Ohjaajien koulutus syksyllä 2026	Koulutukset järjestetty syksyllä-26 (kyllä/ei)	Henkilöstö ei sitoudu käyttöönoton valmisteluun (liikaa muutoksia samaan aikaan)
Lasten kanssa keskustellaan ikätasoisesti turvallisesta digilaitteiden käytöstä	Esiopetuksessa toteutetaan koulutukset digilaitteiden turvallisesta käytöstä	Koulutukseen osallistuneiden esiopetusryhmien määrä	
Toteutetaan MiniVerso-koulutuksia varhaiskasvatuksen henkilöstölle ja selvitetään ProVaka toimintamallin käyttöönottoa	Kaikissa varhaiskasvatusyksiköissä toteutettu MiniVerson käynnistävä koulutus, järjestetään menetelmän ylläpitokoulutuksia. ProVaka-toimintamallin selvitys.	Koulutukseen osallistuneiden yksiköiden ja henkilöiden määrä MiniVerso -koulutusten toteuttaminen	
Huoltajan osallisuuden vahvistaminen toiminnan arvioinnin sekä lapsikohtaisten suunnitelmien kautta	Arviointimallin uudistus	Arviointiin osallistuneiden huoltajien määrä	Huoltajien sitoutuminen
Edistämme nuorten liikenneturvallisuutta vahvistamalla turvallisuusviestintää toisella asteella	Toisen asteen opiskelijoille järjestetään Pelastuslaitoksen kanssa yhteistyössä Punainen liitu –tapahtuma.	Punainen liitu –tapahtuma järjestetty (kyllä/ei)	Toisen asteen oppilaitokset eivät sitoudu tapahtuman järjestämiseen ja osallistumiseen.
Kartoitetaan turvallisen tilan periaatteiden nykytila	Tavoitteena: Turvallisen tilan periaatteiden nykytilakartoitus on tehty	Turvallisen tilan periaatteet kartoitettu (kyllä/ei)	Henkilöstö ei sitoudu yhteisiin periaatteisiin.

Kärkiohjelman riskit ja riskienhallinta

- Kärkiohjelman riskejä on kuvattu vuoden 2026 tavoitteiden yhteydessä.
- Lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttavat merkittävästi myös muut tahot kuin varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen sekä nuorisopalveluiden toimenpiteet. Lasten ja nuorten huoltajien omien voimavarojen riittävyys muodostaa perustan lapsen ja nuoren hyvinvoinnille. Hyvinvointialueen ja muiden sidosryhmien toimenpiteiden onnistuminen perheiden arjen tukemiseksi ovat osaltaan erittäin keskeisessä roolissa. Hyvinvointitavoitteiden saavuttaminen edellyttää kaikkien tahojen onnistumista. Toimijoiden runsaus ja palveluiden sirpaleisuus muodostaa riskitekijöitä onnistumiselle.
- Kärkiohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi tulisi rekrytoida määräaikainen kärkiohjelman koordinaattori mahdollisimman pikaisesti.